

خلاصه

جامعه‌شناسی عمومی

مولفین و گردآورندگان:

امیر محمد اکبری - زهرا مسیبی - فاطمه همت یار

به نام خدا

جامعه‌شناسی عمومی

ویژه داوطلبین آزمون لیسانس به پزشکی

فهرست

بخش یک: موضوع و محتوای جامعه‌شناسی	Error! Bookmark not defined.
فصل یک: موضوع و محتوای جامعه‌شناسی	4
فصل دوم: پدیده‌های اجتماعی	7
فصل سوم: هدف و کاربرد جامعه‌شناسی	12
فصل چهارم: جامعه‌شناسی و سایر رشته‌ها	14
فصل پنجم: زمینه‌های تخصصی جامعه‌شناسی	21
بخش دوم: سیر تحولی جامعه‌شناسی	23
فصل ششم: اندیشه‌های اجتماعی در غرب تا قبل از قرون وسطی	24
فصل هفتم: اندیشه‌های اجتماعی در غرب در قرون وسطی	29
فصل هشتم: اندیشه‌های اجتماعی در اروپا از رنسانس تا پایان قرن هجدهم	32
فصل نهم: خلاصه‌ی روانشناسی: هیجان	41
فصل دهم: جامعه‌شناسی در قرن بیستم	48
فصل یازدهم: جامعه‌شناسی و مکتب‌های قرن بیستم	57
فصل دوازدهم: اندیشه‌های اجتماعی و جامعه‌شناسی در ایران	60
فصل سیزدهم: مروری در مراحل تکوین جامعه‌شناسی	62
بخش سوم: جامعه‌شناسی	23
فصل چهاردهم: اصول تحقیق در جامعه‌شناسی	66
فصل پانزدهم: فنون جمع‌آوری اطلاعات	69
فصل شانزدهم: کاربرد روش‌های کمی و کیفی در جامعه‌شناسی	72
فصل هفدهم: قانون در جامعه‌شناسی	76
بخش چهارم: انسان و جامعه	78

80	فصل هجدهم: انسان
84	فصل نوزدهم: جامعه‌ی انسانی
90	فصل بیستم: انواع اجتماعات انسانی
97	بخش پنجم: جامعه، فرهنگ و شخصیت
98	فصل بیست و یکم: فرهنگ
103	فصل بیست و دوم: نهاد اجتماعی
105	فصل بیست و سوم: ارزش‌های اجتماعی
107	فصل بیست و چهارم: شخصیت و فرهنگ
110	فصل بیست و پنجم: جریان اجتماعی شدن
114	فصل بیست و ششم: مبانی تفاوت‌های فردی
116	فصل بیست و هفتم: نقش اجتماعی
118	فصل بیست و هشتم: دگرگونی یا تغییر اجتماعی
121	فصل بیست و نهم: انحرافات اجتماعی
126	فصل سی‌ام: جامعه انسانی و دگرگونی‌های معاصر
129	بخش ششم: گروه‌ها و طبقات اجتماعی
131	فصل سی و یکم: گروه اجتماعی
138	فصل سی و دوم: قشرها و طبقات اجتماعی

فصل یک: موضوع و محتوای جامعه‌شناسی

Jahadpezeeshki.com

برائون تو سه تا تیتیر کل تعریف‌ها و جمله‌های مهم این فصل رو جمع کردیم.

تعاریف جامعه‌شناسی عمومی

- 1- جامعه‌شناسی مجموعه‌ای از دانش است که بر اثر جست و جویها و مطالعات مبتنی بر روش علمی در ترکیب، سازمان و روابط اجتماعی موجود در جوامع انسانی حاصل می‌گردد. جامعه‌شناسی درصدد تجزیه و تحلیل امور و مسائل مهم زندگی اجتماعی است. در جامعه‌شناسی اموری که دارای ابعاد اجتماعی باشند، هرچند که منشأ اجتماعی نداشته باشند بررسی می‌شود.
- 2- جامعه‌شناسی عمومی شامل مطالعه‌ی قوانین، اصول، روش‌ها و ترکیب کلی جامعه‌شناسی به مفهوم عام است.
- 3- جامعه‌شناسان فرانسوی در بحث از جامعه‌شناسی به ساخت و نظام جامعه اهمیت می‌دهند، درحالی که برای جامعه‌شناسان آمریکایی آنچه که بیش از همه مهم است، روابط افراد و کنش‌های گروهی است.
- 4- هدف جامعه‌شناسی کشف قوانین عمومی حاکم بر حیات اجتماعی است و جامعه‌شناس درصدد یافتن همین قوانین حاکم بر حیات اجتماعی است.

تعاریف جامعه‌شناسی از دید دانشمندان

1- آگوست کنت:

جامعه‌شناسی علم تجزیه و تحلیل و تشریح مظاهر حیات اجتماعی است و آن را همچون علمی مستقل در طبقه بندی علوم وارد کرد. او بنیانگذار لغت جامعه‌شناسی است

2- امیل دورکیم:

جامعه‌شناسی را به صورت علمی می‌دانست که صور خاص و متفاوت حیات اجتماعی را که متکی بر وجدان جمعی است بررسی می‌کند. امیل دورکیم بر وجدان جمعی تاکید داشت.
(تعریف وجدان جمعی: افکار، عقاید ایده‌آل، ارزش‌ها و معتقدات)

3- ماکس وبر:

جامعه‌شناسی با تشریح مفاهیم ذاتی رفتار اجتماعی به شناخت رفتار اجتماعی برسد و موفق به تبیین علمی آن شد.

4- آلبیون اسمال:

جامعه‌شناسی بررسی کننده کنش‌های مقابل اجتماعی است.

5- ویلیام گراهام سمنر:

جامعه‌شناسی را مترادف با علم جامعه می‌دانست.

6- جوزف فیچر:

نقطه نظر جامعه‌شناسی از آنجایی که بوجود می‌آید که افراد به طور جمعی زندگی می‌کنند.

7- ژرژ گورویچ:

جامعه‌شناسی علمی است که پدیده‌های اجتماعی کامل، گروه بندی‌های کوچک و جامعه‌های بزرگ را از نظر سیر تکوینی و انهدام آنها بررسی می‌کند.

8- تالکوت پارسنز:

با نزدیک کردن تعاریف جامعه‌شناسی در اروپا و آمریکا گفت جامعه‌شناسی رشته ای است که نظام‌های اجتماعی را مطالعه می‌کند.

قلمرو جامعه‌شناسی

1) وظیفه‌ی جامعه‌شناس آن است که از نظر علمی جریان وقایع اجتماعی را تجزیه و تحلیل نماید.

جامعه‌شناس در صدد یافتن قوانین حاکم بر حیات اجتماعی است.

2) هدف و نحوه بررسی جامعه‌شناسان به صورتی است که ناظر به شناسایی و تعیین علل و آثار اجتماعی این پدیده‌هاست.

(پدیده‌های ناشی از رفتارهای اجتماعی)

یادداشت:

فصل دوم: پدیده‌های اجتماعی

Jahadpezeshtki.com

با تعریف های مختلف پدیده‌ی اجتماعی شروع می‌کنیم.

مفهوم پدیده اجتماعی

- به طور کلی پدیده عبارت است از آنچه که با شواهدی آشکار می‌شود و یا از طریق حواس و یا هشیاری درک می‌شود. در زبان جامعه‌شناسی پدیده به هر واقعیت اجتماعی گفته می‌شود. البته درحالیکه مشهود و عینی باشد.

پدیده های اجتماعی در واقع زمینه‌ی علوم اجتماعی هستند.

- پدیده های اجتماعی از نظر موضوعی به سه دسته

تقسیم می‌شوند:

1- طبیعی 2- زیستی 3- اجتماعی

- پدیده های اجتماعی از زندگی و روابط انسان در جامعه به وجود می‌آیند و می‌توانیم آن‌ها را از پدیده های زیستی و طبیعی تمییز دهیم.

- امر اجتماعی و پدیده‌ی اجتماعی دو مفهوم هستند که تقریباً باهم هم معنی‌اند و فرق قابل توجهی میان این دو مفهوم وجود ندارد.

امر اجتماعی از طریق مسلم بودن، وضوح و قابل درک بودن مشخص می‌شود و عبارت خواهد بود از هر موقعیت، هر رابطه یا واقعیتی که به نحوی یکی از جنبه‌های حیات‌های اجتماعی را توجیه کند و این همان مفهومی است که از پدیده‌های اجتماعی هم درک می‌شود.

- مفهوم پدیده یا واقعیه اجتماعی به دیدگاه‌های «دورکیم» برمی‌گردد.

به اعتقاد او امور اجتماعی را باید به نحو مستقل و مجزا از زمینه‌هایی که آن را مجسم می‌سازند بررسی کرد آن‌ها را باید از خارج و همانند چیزهای خارجی شناخت.

- وظیفه‌ی علوم اجتماعی مطالعه‌ی شرایط زندگی در جامعه و بویژه روابطی است که انسان‌ها را در اجتماعات به هم پیوند می‌دهد.

ماهیت پدیده‌های اجتماعی

- ژرژ گویچ:

واقعیه‌ی اجتماعی مجموعه‌ای پیچیده و غیرقابل تفکیک کنش‌هایی است که درجه شدت آن متغیر است. واقعیت اجتماعی

هم در جهت عمقی و هم در جهت سطحی توسعه می‌یابد.

امر اجتماعی هرگونه شیوهی عمل ثابت شده و یا ثابت نشده‌ای است که بتواند از خارج فرد را مجبور سازد یا امر اجتماعی آن است که در عین داشتن وجود مخصوص و مستقل از تظاهرات فردی در سراسر جامعه معینی عام باشد. او پدیده‌های اجتماعی را استقلال موضوعی می‌بخشید و اعتقاد داشت پدیده‌های اجتماعی را باید مانند اشیا و جدا از جنبه‌ی فردی و شخصی بررسی کرد.

خصوصیات پدیده‌های اجتماعی

1. خارجی بودن:

منظور از خارجی بودن قرار داشتن پدیده‌های اجتماعی در خارج از موجودیت یا شخصیت فردی انسان است و خواست و اراده‌ی فرد در آن نقشی ندارد. پدیده‌های اجتماعی از طریق جریان اجتماعی شدن وارد ذهن افراد می‌شوند.

2. جبری بودن:

منظور از جبری بودن قدرتی است که رفتارها یا قواعد اجتماعی در جامعه دارا هستند و افراد موظف به اجرای آن هستند. پدیده‌های اجتماعی قدرت تحمیلی دارند. آنچه جبری بودن را تضمین می‌کند، عوارض بعدی آن است آن‌ها ایجادکننده‌ی قالب یا الگو جهت رفتار افراد هستند.

جبر اجتماعی در تمام پدیده‌ها به یک میزان نیست. در مواردی جبر اجتماعی به محکم‌ترین شکل خود می‌رسد و حکم قانون پیدا میکند و در موارد دیگر صورت نوعی آداب اجتماعی را دارد.

3. عمومیت داشتن:

منظور از عمومیت داشتن وجود و شیوع پدیده یا رفتار اجتماعی معین در جامعه است. پدیده‌ی جمعی میان همه‌ی اعضا جامعه یا بیشتر آنان مشترک است. اجتماعی بودن این پدیده‌ها نه به علت عمومیت داشتن آنهاست بلکه چون اجتماعی‌اند عمومیت هم دارند. پدیده‌ی جمعی حالتی گروهی است که بر همه‌ی افراد تحمیل می‌شود و در همه به نحو مکرر به چشم می‌خورد. چون در کل است در جز هم هست، نه این که چون در همه‌ی افراد هست، جمعی هم هست.

طبقه‌بندی پدیده‌های اجتماعی

1. پدیده‌های اجتماعی از نظر خصوصیات کلی به سه دسته تقسیم می‌شوند:

1- مورفولوژی اجتماعی:

- مربوط به ساخت و ترکیب مادی جامعه است. ساخت و شکل خارجی جامعه را شامل می‌شود

- مثل وضع سکونت، موقع طبیعی و جغرافیایی و تراکم جمعیت و...

- ثبات قابل ملاحظه‌ای دارند و در دسته‌ی مادی‌ترین‌ها هستند.

2- فیزیولوژی اجتماعی: مربوط به کارکردها و روابط و نهادهای درون جامعه هستند. مثل آموزش و پرورش، مذهب،

تفریحات، حکومت، خانواده، چهارچوب اقتصادی و...

- دارای تظاهرات خارجی کمتری باشند و از نظر مادی بودن در درجه دوم هستند.

- تنوع زیادی دارند و به همین دلیل موضوع شعب گوناگون جامعه‌شناسی هستند.

3- رفتارهای گروهی و جمعی:

- شامل رویدادها، تفکرات، احساسات افراد گروه یا جامعه است.

- غیرمادی‌ترین و کم ثبات‌ترین پدیده‌ها هستند.

از نظر شکل و قدرت اثر دو دسته می‌شوند:

(A) جریان‌های اجتماعی:

دارای تظاهرات مادی و خارجی کمتری‌اند و معمولاً در طول زمان بر اثر وجود بعضی از رهبران یا بروز شرایط اجتماعی و

اقتصادی و سیاسی مشخصی ایجاد می‌شوند.

مثل نهضت‌ها و مکتبهای سیاسی و فرهنگی و اقتصادی و...

و یا مکاتبی مثل تصوف نازیسم آنارشیزم سوسیالیسم و...

این جریان‌ها در درون ساخت فیزیولوژیک و مورفولوژیک جامعه بوجود آمده رشد می‌کنند و بر روی آن اثر می‌گذارند.

(B) هیجانات اجتماعی:

غیر مادی‌ترین و کم ثبات‌ترین هستند.

معمولاً به طور موقت و در زمانی خاص بوجود می‌آیند.

زودگذر، پرتحرک و پرجنب و جوش و برآیندی از نهادهای سازمان‌ها و روابط افراد محسوب می‌شوند.

Jahadpezeeshki.com

فصل سوم: هدف و کاربرد جامعه‌شناسی

Jahadpezeshtki.com

هدف‌های تحقیق در جامعه‌شناسی

آگوست کنت می‌گه هدف جامعه‌شناسی به دست آوردن قواعدی جهت ترقی و تعالی جوامع انسانی و پیشرفت بشریت است.

یه سری دانشمندان هم بودن که قبل از پیدایش جامعه‌شناسی علمی هدف جامعه‌شناسی رو عوامل زیر میدونستن:

1- بهبود امور اجتماعی

2- خیر و صلاح عمومی

3- وصف نوعی مدینه فاضله یا جامعه ایده‌آل

(1) تنظیم دستورالعمل و احکامی که متضمن نتایج عملی است.

هدف‌های جامعه‌شناسی در جامعه‌شناسی علمی و امروزی:

- درک روابط میان پدیده‌ها
- شناسایی پیوستگی متقابل عوامل اجتماعی
- شناخت شیوه‌ی زندگی در اجتماعات
- شناخت ماهیت موجود امور اجتماعی

* یادمون باشه که:

جامعه‌شناسی در پی ارشاد مردم نیست و در پی این نیست که به مردم بگوید باید برای بهتر زندگی کردن چه کاری بکنند.

هدف مستقیماً اصلاح امور اجتماعی و صدور احکام ارزشی نیست.

- جامعه‌شناس در حال حاضر شخصا هدف دستوری یا ارائه‌ی دستورات علمی ندارد و دخالت عملی در مسائل و حل و فصل آنها ندارد.

- جامعه‌شناس صرفاً به بررسی علمی بدون توجه به خوبی و یا بدی امور می‌پردازد بدون آنکه در خوب یا بد بودن یا صحیح یا غلط بودن مساله‌ای داوری کند و در جنبه‌های ارزشی مسائل دخالتی نداشته باشد.

- جامعه‌شناس بعنوان یک محقق مسأله را می‌شناسد و علل آن را معین می‌کند و بحث ارزشی نمی‌کند.

- هدف جامعه‌شناسی در واقع بررسی و شناخت علمی پدیده‌ها و بیان روابط مناسبات علت و معلولی موجود در پدیده‌های

مورد بررسی است و هدف مستقیم جامعه‌شناسی شناخت و توصیف علمی است.

نکته آخر این فصل:

تفاوت جامعه‌شناسی با سایر علوم در این است که انسان خود به وجود آورنده‌ی جامعه‌شناسی است.

فصل چهارم: جامعه‌شناسی و سایر رشته‌ها

Jahadpezeshti.com

فصل چهارم: جامعه‌شناسی و سایر رشته‌ها

جامعه‌شناسی و سایر علوم اجتماعی

با سخنی از پیرناویل شروع می‌کنیم

- پیرناویل اعتقاد دارد که جامعه‌شناسی محل تقاطع مجموعه‌ی رشته‌ها و تحقیقات علمی در زمینه‌ی علوم اجتماعی و یا سنتز آنهاست. به نظر او جامعه‌شناسی یک علم «چهارراهی» است که ناشی از تقاطع علوم دیگر است.

عقاید درباره‌ی ارتباط جامعه‌شناسی با علوم اجتماعی:

- 1- علوم اجتماعی در حکم شعبه‌های جامعه‌شناسی است. چون تمام پدیده‌های اجتماعی در جامعه‌شناسی بررسی می‌شوند.
- 2- جامعه‌شناسی درباره‌ی روابط علوم اجتماعی مطالعه می‌کند و جامعه‌شناس موضوع مطالعات علمای رشته‌های دیگر را با هم ارتباط می‌دهد.
- 3- موضوع جامعه‌شناسی با علوم اجتماعی یکی است. و جامعه‌شناسی هم مانند دیگر علوم اجتماعی، امور اجتماعی را بررسی می‌کند. باید دقت کنیم که کار جامعه‌شناسی نه بررسی روابط علوم اجتماعی است و نه این که می‌توانیم عقیده داشته باشیم که با علوم اجتماعی دیگر یکی است.

در کل می‌توان گفت جامعه‌شناسی شعبه‌ای از علوم اجتماعی است که با سایر علوم اجتماعی ارتباط و اشتراک موضوعی دارد. دو نکته در این قسمت که باید بدونی:

1) اینکه روانشناسی اجتماعی

رابطه‌ی فرد را با جامعه از حیث روانی بررسی می‌کند. و موضوعات آن شامل:

- اثر جامعه در فرد از طریق اجتماعی شدن
- اثر فرد در جامعه از طریق پدیده‌هایی مانند رهبری
- روابط میان افراد و کنش‌های متقابل موجود مثل مخالفت، رقابت و سازگاری
- آثار روانی مربوط به نیازمندی‌های انسان و خصوصیات او در رابطه با محیط

۲) آگوست کنت روانشناسی را در طبقه‌ی علوم قرار ندارد و گابریل تارد منکر وجود جامعه‌شناسی بود.

اقتصاد

وقتی مشکلات اجتماعی و رابطه‌ی آن را با توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی از جهت رشد ملی مطالعه می‌کنیم اقتصاد با

جامعه‌شناسی رابطه پیدا می‌کند.

در واقع استنتاج در مسائل اجتماعی بدون توجه به عوامل اقتصادی امکانپذیر نیست. وضع اقتصادی جامعه و نحوه تولید و روابط آن اثر قابل توجهی در حیات اجتماعی دارد.

سیاست

- مطالعه‌ی علمی سازمان‌های اجتماعی، طبقات و قشرهای اجتماعی و ارزش‌های اجتماعی از زمینه‌های اصلی امور سیاسی‌اند.

سیاست با جامعه‌شناسی سابقه‌ی تاریخی مشترک دارد.

موریس دو ورژه در ارتباط با سیاست می‌گوید: سیاست از یک طرف برخورد یا مبارزه میان افراد یا گروه‌ها برای بدست آوردن قدرت است و از طرفی کوشش برای برقراری نظم اجتماعی هم هست که عملاً برای همه مفید است.

- یونسکو چهار زمینه‌ی اصلی تحلیل زندگی سیاسی جامعه را موارد زیر معرفی کرده:

1- نظریات سیاسی و تاریخی عقاید سیاسی

2- نهادهای سیاسی

3- احزاب و گروه‌ها و افکار عمومی

4- روابط بین‌الملل

جمعیت‌شناسی Demography

-موضوع این رشته مطالعه‌ی علمی در پدیده‌های جمعیتی مثل ولادت، ازدواج، مرگ، پراکندگی، مهاجرت، ساختمان جمعیت و خصوصیات اقتصادی و اجتماعی آن است.

-تعریف فرهنگ جمعیت‌شناسی از طرف سازمان ملل متحد: جمعیت‌شناسی علمی است که موضوع آن مطالعه‌ی جمعیت‌های انسانی است و براساس قلمرو علمی، ساخت، تحول و خصوصیات کلی خود، مسائل جمعیتی را از نظر کمی مورد بررسی قرار می‌دهد. جمعیت‌شناسی از آمار و مجموعه روش‌های هایی که پدیده‌های جمعی را از نظر مقداری مطالعه می‌کند، استفاده می‌کند.

کار جمعیت‌شناسی توصیف آماری جمعیت‌ها از دو نقطه نظر زیر است:

1- سکونی (تعداد، ساخت جمعیت)

2- پویایی (تحول جمعیت و حرکات جمعیت)

جمعیت‌شناسی از آمار و مجموعه روش‌هایی که پدیده‌های جمعی را از نظر مقداری مطالعه می‌کند استفاده می‌کند.